

BCE KONTRA NÉMETORSZÁG

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)
2005. december 8. *

A C-220/03. sz. ügyben,

az EK 238. cikk alapján a Bírósághoz 2003. május 21-én

az **Európai Központi Bank** (képviselik: C. Zilioli és M. Benisch, meghatalmazotti minőségben, segítői: H.-G. Kamann és M. Selmayr Rechtsanwälte, kézbesítési cím: Luxembourg),

felperesnek

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviseli: U. Forsthoff, meghatalmazotti minőségben, segítője: W. Hölters Rechtsanwalt),

alperes ellen

* Az eljárás nyelve: német.

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök, K. Schiemann (előadó), K. Lenaerts, Juhász E. és M. Ilešič bírák,

főtanácsnok: C. Stix-Hackl,
hivatalvezető: K. Sztranc tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. június 9-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2005. szeptember 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az Európai Központi Bank (EKB) keresetével lényegében annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság köteles neki visszatéríteni a forgalmi adó összegét a Németországban hivatalos használat céljából szükséges valamennyi áru értékesítése és szolgáltatás nyújtása, és különösen valamennyi ingatlanbérlet vonatkozásában, amennyiben a forgalmi adó összegét az intézmény által kifizetett ár igazolhatóan vagy ésszerű gazdasági elemzéssel kimutathatóan tartalmazta. Ezen elvi jellegű megállapításon túl az EKB azt kéri, hogy a Bíróság

kötelezze e tagállamot 8 794 023,37 EUR visszatérítésére az általa kifizetett bérleti díjakban foglalt forgalmi adó címén, és 1 925 689,23 EUR visszatérítésére a bérlettel kapcsolatban felmerült járulékos költségekben és különböző munkák költségeiben foglalt forgalmi adó címén.

Jogi háttér

2 Az EKB a Németországi Szövetségi Köztársaság kormánya és az Európai Központi Bank között 1998. szeptember 18-án létrejött, az EKB székhelyéről szóló megállapodásban (BGBl. 1998. II., 2745. o., a továbbiakban: székhely-megállapodás) foglalt választottbírói kikötés alapján előterjesztett kérelmeit a székhely-megállapodásnak az Európai Közösségek kiváltságairól és mentességeiről szóló 1965. április 8-i jegyzőkönyv (HL 1967. 152., 13. o., a továbbiakban: jegyzőkönyv) 3. cikkének második bekezdésére és 23. cikkének első bekezdésére figyelemmel értelmezett 8. cikkének (1) bekezdésére alapítja.

3 Az EK 291. cikk szerint:

„A Közösséget a tagállamok területén megilletik a feladatai ellátásához szükséges kiváltságok és mentességek az Európai Közösségek kiváltságairól és mentességeiről szóló 1965. április 8-ai jegyzőkönyvben megállapított feltételek szerint. Ugyanez vonatkozik az Európai Központi Bankra, az Európai Monetáris Intézetre és az Európai Beruházási Bankra.”

A jegyzőkönyv

4 A jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdése előírja:

„A tagállamok kormányai lehetőség szerint kötelesek megtenni a megfelelő intézkedéseket az ingó és ingatlan vagyontárgyak árában foglalt közvetett, illetve

forgalmi adók összegének elengedése vagy visszatérítése érdekében mindazon esetekben, amikor a Közösségek hivatalos használatra jelentős összegű beszerzéseket hajtanak végre, amelyek ára ilyen jellegű adót tartalmaz. E rendelkezéseket alkalmazása azonban nem járhat a Közösségeken belüli versenyt torzító hatással.”

- 5 A jegyzőkönyv 23. cikkének első bekezdése alapján a jegyzőkönyvet az EKB-ra is alkalmazni kell.

A székhely-megállapodás

- 6 Preambulumának ötödik bekezdése szerint a székhely-megállapodás „az Európai Központi Bank Németországi Szövetségi Köztársaságban élvezett kiváltságainak és mentességeinek az Európai Közösségek kiváltságairól és mentességeiről szóló jegyzőkönyvvel összhangban történő megállapítására irányul”.
- 7 A székhely-megállapodás 8. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdése alapján a Bundesamt für Finanzen (szövetségi pénzügyi hivatal) a forgalmiadó-bevételből kérelemre visszatéríti a vállalkozások által az EKB számára teljesített termékértékesítések és különböző szolgáltatások után a számlán külön feltüntetett forgalmi adót, ha az adott tevékenységet az EKB hivatalos használata indokolta. Ennek feltétele, hogy a tevékenységet terhelő forgalmi adó összege minden esetben meghaladja az 50 DEM összeget, és hogy az EKB ezt a vállalkozásnak kifizesse. [...]”

8 A székhely-megállapodás 21. cikke a következő választottbírószági kikötést tartalmazza:

„A [Németországi Szövetségi Köztársaság] kormány[a] és az EKB között a jelen megállapodás értelmezése vagy alkalmazása kapcsán felmerülő vitákat, amelyeket a szerződő felek közvetlenül nem tudnak rendezni, a KBER [Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank] alapokmányának 35.4. cikke alapján bármely fél az Európai Közösségek Bírósága elé terjesztheti.”

A KBER alapokmánya

9 A Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank KBER EK-Szerződéshez csatolt alapokmányának (a továbbiakban: a KBER alapokmánya) 35.4. cikke a következőket fogalmazza meg:

„A Bíróság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy az EKB által vagy nevében kötött közjogi vagy magánjogi szerződésekben foglalt választottbírószági kikötés alapján határozatot hozzon.”

A forgalmi adóra vonatkozó rendelkezések

10 A forgalmi adóról szóló törvény (Umsatzsteuergesetz), amelynek a jelen jogvitában irányadó változata 1999. június 9-én kelt (BGBl. 1999. I., 1270. o., a továbbiakban:

UstG), a tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról – közös hozzáadottértékadó-rendszer: egységes adóalap-megállapításról szóló, 1977. május 17-i 77/388/EGK hatodik tanácsi irányelv (HL L 145., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 9. fejezet, 1. kötet, 23. o., a továbbiakban: hatodik irányelv) rendelkezéseinek a német jogba történő átültetésére irányul.

- 11 Az UstG 4 §-a 12. pontjának a hatodik irányelv 13. cikke B. részének b) pontján alapuló a) alpontja szerint forgalmiadó-mentes az ingatlanok bérbe- és haszonbérbe adása. Ez az adómentesség a bérbeadással kapcsolatos valamennyi mellékszolgáltatásra kiterjed, így különösen a járulékos költségekre is.
- 12 Az UstG 9. §-ának a hatodik irányelv 13. cikkének C. részén alapuló (1) bekezdése alapján lehetőség van arra, hogy az UstG 4. §-a 12. pontjának a) alpontja szerint egyébként adómentes tevékenység adókötelesnek minősüljön, amennyiben adóköteles tevékenységet végző és az előzetesen felszámított adó levonására jogosult vállalkozó javára végzik.
- 13 A német adójog értelmében az EKB nem minősül vállalkozónak, ezért az EKB által bérelt ingatlanok bérbeadói nem élhetnek az UstG 9. §-ának (1) bekezdésében biztosított azon lehetőséggel, hogy az EKB-nak történő ingatlan-bérbeadás, valamint a mellékszolgáltatások nyújtása adókötelesnek minősüljön. Az adókötelesség lehetővé tette a német jog alapján azért is kizárt, mivel az EKB a magánszektorban tevékenykedő más bankokhoz és biztosítótársaságokhoz hasonlóan csak olyan tevékenységet végezhet, amelynél nem lehet az előzetesen felszámított adót levonni.

- 14 Az UstG 15. §-ának a hatodik irányelv 17. cikkének (2) bekezdésén alapuló (1) bekezdése alapján a forgalmiadó-köteles tevékenységet végző vállalkozók adójuk összegéből levonhatják azon forgalmi adót, amelyet beszállítóik a közvetített szolgáltatásokért előzetesen felszámítottak. Nincsen azonban erre lehetőségük olyan tevékenységeknél, amelyeket – mint az ingatlan-bérbeadást és a mellékszolgáltatások nyújtását – az UstG 4. §-a 12. pontjának a) alpontja forgalmiadó-mentesnek nyilvánít, mivel ebben az esetben nem kerül sor forgalmi adó felszámítására, és így levonása sem lehetséges.

A tényállás

- 15 Az EKB több épületet bérel Frankfurtban (Németország), ahol a székhelye található. A két fő ingatlan

— a Eurotower épület, amely a Kaiserstraße 29. szám alatt található (a továbbiakban: Eurotower) és

— az Eurotheum épület, amely a Neue Mainzer Straßén és Junghofstraßén található (a továbbiakban: Eurotheum).

- 16 Megállapítható, hogy az UstG 4. §-a 12. pontjának a) alpontja alapján ezen ingatlanok bérbeadása forgalmiadó-mentes. Ugyanígy azon alapelv szerint, hogy a mellékszolgáltatások osztják a főszolgáltatás sorsát, a bérbeadáshoz kapcsolódó költségek (a karbantartás költsége, villamos energia, víz, biztosítás stb., a

továbbiakban: költségek) is forgalmiadó-mentesek. Következésképpen a bérbeadók, akik az EKB-nak ingatlant adnak bérbe, és viselik az ehhez kapcsolódó költségeket, nem számláznak az EKB-nak forgalmi adót e tevékenység után.

- 17 Maguk a bérbeadók alanyai a forgalmi adónak az általuk bérbe adott ingatlanokkal kapcsolatos valamennyi mellékszolgáltatás vonatkozásában (építési, költözési, karbantartási munkák, valamint villamosenergia-, víz-, biztosítási díj stb., a továbbiakban: igénybevett tevékenységek). Ha a bérbeadó által végzett bérbeadás forgalmiadó-köteles lenne, az UstG 15. §-ának (1) bekezdése alapján kétségtelenül levonhatná az őt adóköteles tevékenysége alapján terhelő forgalmi adó összegéből azt az adóösszeget, amelyet az igénybevett tevékenységekre fizetett ki (a továbbiakban: előzetesen felszámított adó). Így vissza is igényelhetné ezt az összeget.
- 18 Emiatt a bérbeadóknak érdekükben áll, hogy éljenek a számukra az UstG 9. §-ának (1) bekezdésében biztosított lehetőséggel, és így az egyébként adómentes bérbeadás adókötelesnek minősüljön. Abban az esetben, amikor a bérbeadó élhet ezzel a lehetőséggel, azaz amikor vállalkozónak minősülő és szintén adóköteles tevékenységet végző bérlőnek ad bérbe, ezután levonhatja a bérbeadást terhelő forgalmi adó összegét az általa végzett tevékenységeket terhelő forgalmi adóból. A bérlő így elvileg visszaigényelheti a bérleti díj után fizetett adó összegét, és anyagilag nem jár számára hátrányos következménnyel, hogy a bérbeadó az adókötelességet választotta.

19 Az EKB szerint ez a mentesítési rendszer azt eredményezi, hogy meg kell fizetnie a bérbeadónak az igénybevett tevékenységek után az általuk megfizetett forgalmi adó összegét. A bérbeadók ugyanis a haszonrészük alapján állapítják meg a bérleti díjat, és ezért az olyan bérlőktől, mint az EKB, akiknek nem tudják kiszámlázni az előzetesen felszámított adót, magasabb bérleti díjat kérnek. Habár ezen összegek nem jelennek meg külön a számlákon, az EKB szerint bizonyítani lehetne, hogy bekerülnek a neki kiszámlázott bérleti díjba és költségekbe. Az EKB ebből arra következtet, hogy közvetett módon forgalmi adót fizet.

20 A Németországi Szövetségi Köztársaság vitatja, hogy az EKB által fizetett bérleti díj és költségek tartalmazzák a forgalmi adó összegét. Arra hivatkozik, hogy számos más bérlő – köztük a magánszektorban tevékenykedő bankok és biztosítótársaságok is – adójogilag ugyanolyan helyzetben van, mint az EKB. A bérleti díjat és a költségeket a piac határozza meg, és az EKB nem bizonyította, hogy az általa fizetett bérleti díj és költségek ténylegesen annyival magasabbak, mint amennyi adót a bérbeadók a bérbeadással kapcsolatos adóköteles tevékenységük után előzetesen megfizettek.

21 Az illetékes helyi adóhatóság, a Finanzamt Wiesbaden 2001. április 9-i levelében elutasította az EKB forgalmiadó-visszatérítés iránti kérelmét, amely arra a forgalmi adóra vonatkozott, amelyet az EKB szerint a bérleti díjról és a költségekről a bérbeadók által részére kiállított számlák tartalmaznak. Az EKB a székhely-megállapodás 8. cikkének (1) bekezdésére és a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdésére hivatkozva nem értett egyet az elutasítással. Mivel nem sikerült megszüntetni a német hatóságok és az EKB közötti vitát, ez utóbbi benyújtotta a jelen keresetet.

A kereset elfogadhatóságáról

- 22 A Németországi Szövetségi Köztársaság vitatja a kereset elfogadhatóságát mind a jegyzőkönyv, mind a székhely-megállapodás alapján.
- 23 A Németországi Szövetségi Köztársaság szerint először is a székhely-megállapodás 21. cikkében foglalt választottbírósági kikötés kifejezetten és kizárólag „a jelen megállapodás” értelmezése vagy alkalmazása kapcsán felmerülő vitákra vonatkozik. Következésképpen úgy véli, hogy a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel a jegyzőkönyv értelmezésére és alkalmazására, különösen 3. cikke második bekezdésének közvetlen alkalmazását illetően, és hogy a kereset e tekintetben elfogadhatatlan.
- 24 Ezzel kapcsolatban elegendő megállapítani, hogy a kereset – amint erre az EKB a tárgyaláson hivatkozott – nem a jegyzőkönyv 3. cikke második bekezdésének értelmezésére, illetve közvetlen alkalmazására irányul, hanem tárgya kizárólag a székhely-megállapodás 8. cikke (1) bekezdésének alkalmazása, amelyet a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdésére tekintettel kell értelmezni, és amely ebben az összefüggésben a jegyzőkönyv egyedi végrehajtásáról rendelkezik. A székhely-megállapodás 21. cikkében foglalt választottbírósági kikötés alapján a Bíróság rendelkezik hatáskörrel a székhely-megállapodás 8. cikke (1) bekezdésének értelmezésére és alkalmazására e rendelkezés, jogi összefüggései fényében.
- 25 Másodszor a Németországi Szövetségi Köztársaság előadja, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint megszorítóan értelmezendő választottbírósági kikötés

nem alkalmazható a jelen jogvitában, mivel nem merült fel vita „a székhely-megállapodás értelmezése vagy alkalmazása kapcsán”. Az EKB-val ugyanis egyetértenek abban, hogy a székhely-megállapodás 8. cikkének (1) bekezdése – a szövege alapján – kizárólag a számlán külön feltüntetett forgalmi adó visszatérítésére vonatkozik, és így ez a rendelkezés nem alkalmazható, mivel a jelen ügyben nem forgalmiadó-visszatérítésről van szó.

26 Ezzel kapcsolatban az EKB jogosan mutat rá, hogy nyilvánvalóan vita merült fel közte és a Németországi Szövetségi Köztársaság között a székhely-megállapodás 8. cikke (1) bekezdésének értelmezése és alkalmazása kapcsán, különösen azt a kérdést illetően, hogy – a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdésére tekintettel ezt a rendelkezést tágabban értelmezve – köteles-e ez a tagállam nemcsak akkor visszatéríteni az EKB-nak a forgalmi adót, amikor az a 8. cikk (1) bekezdése szövegének megfelelően külön megjelenik a számlán, hanem akkor is, ha igazolható – akár számla hiányában is –, hogy a forgalmi adó valójában az EKB-t terhelte.

27 Ezekre a megállapításokra tekintettel el kell utasítani a Németországi Szövetségi Köztársaság által előterjesztett elfogadhatatlansági kifogásokat, és meg kell állapítani, hogy a Bíróság a székhely-megállapodásnak az EK 238. cikkel és a KBER alapokmányának 35.4. cikkével összefüggésben értelmezett 21. cikke alapján hatáskörrel rendelkezik arra, hogy határozzon az EKB keresetéről.

Az ügy érdeméről

28 Megállapítható, hogy a székhely-megállapodás 8. cikkének (1) bekezdése, szövege szerint, kizárólag az EKB számára teljesített „termékértékesítések és különböző

szolgáltatások után a számlán külön feltüntetett” forgalmi adó visszatérítéséről rendelkezik. Az is bizonyos, hogy az említett értékesítéseket és szolgáltatásokat semmilyen forgalmi adó nem terheli, és így semmilyen adót nem lehet külön kiszámlázni ezen értékesítések és szolgáltatások „után”.

- 29 Az EKB mindazonáltal arra hivatkozik, hogy a székhely-megállapodás 8. cikkének a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdésére figyelemmel értelmezett (1) bekezdése nem kizárólag a számlán külön feltüntetett forgalmi adó visszatérítéséről rendelkezik, hanem valamennyi forgalmi adó visszatérítéséről, amelyet az EKB által kifizetett ár tartalmaz, és így a bérbeadók által kiszámlázott bérleti díj összegében tükröződő, az EKB-t közvetve terhelő forgalmi adó visszatérítéséről is, függetlenül attól, hogy ezt külön feltüntetik-e a számlán. Ez abból következik, hogy a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdése kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a tagállamok „lehetőség szerint [...] mindazon esetekben” kötelesek visszatéríteni a forgalmi adót, és ezenkívül általános jelleggel előírja „az ingó és ingatlan vagyontárgyak árában foglalt közvetett [...] adók összegének” visszatérítését.
- 30 Ez az érvelés nem fogadható el.
- 31 A székhely-megállapodás 8. cikkének (1) bekezdése kifejezetten és egyértelműen attól a jelen esetben nem teljesített feltételtől teszi függővé a forgalmi adó visszatérítését, hogy a forgalmi adót „a számlán külön feltüntet[ték]”. Jóllehet valamely megállapodás rendelkezésének jogi összefüggései „fényében” történő értelmezése elvileg alkalmas lehet a szöveg ellentmondásainak feloldására, ez az értelmezés azonban nem akadályozhatja meg a rendelkezés egyértelmű és határozott szövegének hatékony érvényesülését.

- 32 Ezen túlmenően „a számlán külön feltüntetett” forgalmi adóra vonatkozó feltétel nem ellentétes a jegyzőkönyv 3. cikke második bekezdésének célkitűzéseivel, illetve szövegével. Ez a rendelkezés csupán az adóvisszatérítésre vonatkozó „megfelelő intézkedések” elfogadásáról rendelkezik, méghozzá csak „jelentős összegű beszerzések” vonatkozásában, és kizárólag „lehetőség szerint”. A közösségi intézmények és a tagállamok számára tehát bizonyos mozgásteret biztosítottak a 3. cikk második bekezdésének végrehajtására vonatkozó megállapodások megkötéséhez.
- 33 Az EKB-nak ki nem számlázott, de a vele szerződésben álló felek által előzetesen megfizetett, és így az EKB-nak kiszámlázott árat befolyásolni képes adó visszatérítésének kizárása nem lépi túl ezt a mozgásteret. Ugyanez vonatkozik a székhely-megállapodásban az adóvisszatérítésre meghatározott 50 DEM-es küszöbértékre. Így tehát ezek a követelmények összhangban állnak a jegyzőkönyvvel.
- 34 Egyébiránt a fent említett feltétel az Európai Közösség és a fogadó tagállam pénzügyi érdekeit is óvja azáltal, hogy megakadályozza, hogy közpénzeket használjanak olyan, részletes és bonyolult visszatérítési eljárások végrehajtására, amelyek annak bizonyítását szolgálják, hogy az EKB kiadásainak egy része valójában a vele szerződő egyik fél által előzetesen megfizetett adónak felel meg.
- 35 Végül meg kell jegyezni, hogy az EKB által hivatkozott 2/68. sz., Ufficio Imposte di Consumo di Ispra kontra Bizottság ügyben 1968. december 17-én hozott végzés [EBHT 1968., 635. o.] nem releváns a jelen ügyben, mivel azt olyan helyzettel kapcsolatban hozták, amikor az Európai Közösségek Bizottsága az olasz kormánnyal kötött megállapodásában az e megállapodásban korlátozta az e megállapodásban nem részes harmadik személyeknek a jegyzőkönyv alapján fennálló jogait és biztosítékait.

36 E megállapításokra tekintettel az EKB keresetét el kell utasítani.

A költségekről

37 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a Bíróság a peresztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Az EKB-t, mivel peresztes lett, a Németországi Szövetségi Köztársaság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) A keresetet elutasítja.

2) Az Európai Központi Bankot kötelezi a költségek viselésére.

Aláírások